

2017 - Anul tribuniștilor memorandiști (L):

Tribuna interzisă?- Murim mai bine în luptă cu glorie deplină/
Decât să fim sclavi în vechiul nost' pământ - GOLGOTA neamului!

1894, 23 mai
Existența unui popor nu se discută se afirmă!

Cluj-Napoca
Ridicat în 1994
înălțime 18,8 m
marșul triumfal

Au fost inculpați toți cei 25 de membrii ai C.C. al P.N.R.

TRIBUNA
Anul V, Sibiu, Serial 27 Aprila 19 Mai 1894 Nr. 95
Apare la fiecare zi de lucru

PROCESUL MEMORANDULUI

Golgota neamului
"să ajute Dumnezeu dreptății!"

"Cu aceleași arme"

Când scoși suntem din lege, când cei investiți cu paza dreptului, comit ei ilegalități, nu oare cu aceleași arme trebuie să ne apărăm, cu care atacați suntem?

"Am dat din mijlocul nostru ca jertfe muncitori aleși. Puține sunt zilele în care temnitele să nu fi ascuns în dosul zăvoarelor lor tovarăși de muncă de ai noștri"

Ioan Slavici "Revedere"

"Mihaiu Viteazul" - în Tribuna nr. 191/1893
†19 August 1601 la Turda

Orbiți de ura voastră ne'mpăcată, Aveți azi grije, căci măsura-i plină!
Regulus

După 1893, Ioan Rațiu a dispus cumpărarea Institutului Tipografic și a publicațiilor "Tribuna" și "Foaia Poporului"

Monumentul memorandiștilor
la intersecția Piața Unirii-B-dul Eroilor

Între 1892 și 1894, seria de opt procese de presă ar fi dus la dispariția oricărei publicații. Cotidianul sibian „Tribuna” a rezistat, schimbările succesive de proprietari și conduceri de redacție nemodificându-i direcția programului din 1884. Consemnăm succint condamnății și acuzațiile aduse (nr.proces): preotul dr. Vasile Lucaciu - pentru o convocare la o întrunire cu alegătorii, în Tribuna nr. 245 (proces 18/1-13 noiembrie 1892); Andrei Balteș și Ioan Popa Necșa - pentru articolul „Cu aceleași arme”, pasajul incriminat fiind: «Când scoși suntem din lege, când cei investiți cu paza dreptului, comit ei ilegalități, nu oare cu aceleași arme trebuie să ne apărăm, cu care atacați suntem?» (nr.20/17 martie 1893). În Procesul Replicei (22/31 aug.1893) au fost condamnați Nicolae Roman și Aurel C. Popoviciu – răspânditorul „Replicei Universitarilor români din monarhia austro-ungară”, Eugen Brote neprezentându-se. Pentru articolul „Repriviri politice” (Tribuna 3/5 dec.1892) au fost condamnați Septimiu Albini, Ioan Rusu-Șirianu, Andrei Balteș și Alexandru Dordea (nr.23 /12 sept.1893). S-a interzis apariția „Tribuna” și „Foaia Poporului”, motivația fiind absența proprietarului Eugen Brote din localitate (în procesele 24-25/ 16 dec.1893 - ulterior sentințele au fost anulate de instanța apelativă).

La Sibiu, în perioada în care Tribuna era amenințată cu desființarea - fiindu-i suspendată apariția între 5 dec.1893 și 4 ian.1894 – a venit directorul fondator, scriitorul Ioan Slavici, pentru a ajuta la scoaterea gazetei din impas. La reapariția gazetei în 1894 semnează un editorial intitulat

“Revedere” (Tribuna nr. 14/30 ian-11 febr 1894) în care reafirmă linia gazetei: «REVEDERE. E îndoită revederea cu care intrăm în casele Românilor. După o nouă popreală ce s’a pus celor două ziare ale partidului național român, “Tribunei” și “Foi Poporului”, ne întâlnim earăși cu Românii toți. Românii ne cer să mergem înainte așa cum vor Românii: înainte și numai înainte fără șovăire, cu inima desghețată. (...) Nu noi de noi am mers înainte. Mânați înainte și numai înainte am fost de obștia neamului românesc. Sunt numai zece ani de când mergem înainte și n’a fost ușoară calea ce am deschis. Am dat din mijlocul nostru ca jertfe muncitori aleși. Puține sunt zilele în care temnițele să nu fi ascuns în dosul zăvoarelor lor tovarăși de muncă de ai noștri. (...)»

Continuăm seria proceselor din 1894: au fost condamnați Ioan Rusu-Șirianul și Ioan Popa-Necșa pentru articolul “România pentru noi” (nr. 26/ 22 dec. 1893); în procesele 27-28 a fost condamnat Ioan Popa-Necșa (noul proprietar al Tribunei și Foaia Poporului) fiind acuzat că lipsește din localitate (în fapt, era în închisoare “osândit” în procesul 20). Pentru corespondența din „Foaia Poporului” au fost condamnați: înv. George Petrovici (autor articol), Ioan Rusu-Șirianul și Ioan Popa-Necșa (proces 29 - 1/13 martie 1894). Pentru poezia „Mihaiu Viteazul”(„Tribuna” nr. 191/1893) au fost condamnați și Andrei Balteș și Ioan Popa-Necșa (proces 30/29 martie 1894). În procesul 31 (6/18 Aprilie 1894) au fost condamnați înv. George Crăciun și George Petrovici, dar și Andrei Balteș și Ioan Popa-Necșa, pentru apelul publicat în Tribuna nr. 179/1893, învățătorii «provoacă pe colegii lor să nu primească sporul de leafă dela stat, prevăzut în noua lege privitoare la retribuirea învățătorilor rurali, pentru-că acest spor nu va putea fi plătit de confesiuni și el servește numai pentru-ca, închizându-se școalele confesionale românesci, guvernul să poată înființa școale comunale cu limba maghiară ca limbă de predare». În procesele 32-33 (11 și 12/23 – 24 Aprilie 1894) au fost condamnați comerciantul Simeon Bratu, respectiv Ioan Munteanu și Aurel Lazar, aceștia fiind semnatarii unor scrisori de susținere a condamnaților (aderență) în procesul Replicei (publicate în Tribuna); alături de aceștia au fost amendați Andrei Balteș și Ioan Popa-Necșa.

Marina Vlasiu-Lupaș preciza în lucrarea “Aspecte din istoria Transilvaniei”: «”În drept, acțiunea aceasta a șefilor politici ai românilor din Transilvania era pe deplin justificată și, din toate punctele de vedere, legală. Echitatea însăși îndreptătea un popor, care-și plătea tributul său în bani și sânge, să ceară să fie ascultat când revendica o viață mai omenească și dreptul la viață politică și națională, în cadrele legilor țării din care făcea parte. Acest popor nu cerea un regim de favoare, ci un regim egal cu al celorlalți locuitori ai Regatului ungar” (...) Procesul, care urma să se judece din 7 până în 25 mai 1894 la Cluj, a constituit unul din cele mai mari momente de solidaritate națională din trecutul românesc. Toate forțele românismului – bătrâni și tineri, intelectuali și țărani, bărbați și femei – au luat parte cu entuziasm la marea încercare de curaj și de sacrificiu, care însemna procesul din Cluj. Drumul de la Sibiu, unde era sediul Partidului Național și de unde porneau cei trași înaintea justiției, până la Cluj, locul de judecată, a însemnat pentru memorandiști un adevărat marș triumfal. În toate gările, prin care treceau, mulțimea țăranilor români îi aștepta cu frenetice urale de simpatie. Așa la Ocna Sibiului, oamenii nevrând să țină seamă de potopul de ploaie de afară, au ieșit cu mic cu mare, cu lacrimi și flori, în întâmpinarea acuzaților. Dar “cea mai impresionantă manifestație a fost la Copșa. Aici nu numai românimea din localitate, ci și din

împrejurimi s-a adunat în număr de vreo 10000 în frunte cu vreo 40-50 de preoți. Nefiindu-le permis să intre în gară, s-au înșirat de-a lungul șoselei și au trimis o delegație ca să roage pe membrii comitetului național să coboare la dâșii. Sosind în mijlocul lor, o adevărată furtună de strigăte “să trăiască” și o adevărată ploaie de flori i-au întâmpinat pe aceștia. Țăranii bătrâni, cu lacrimi în ochi, se îmbulzeau să sărute mâna președintelui I. Rațiu. Reîntorși în gară, membrii comitetului național au trebuit să revină din nou în mijlocul mulțimii, deoarece alte cete de țărani sosiră și voiau să-i vadă. “Cu florile aduse aici și până aici de popor, fără nici o exagerare s-ar putea umple un vagon” scria corespondentul “Tribunei”. La plecarea trenului din Copșa, strigăte frenetic de “să trăiască” ieșeau din toate piepturile și cu o mare însuflețire s-a intonat “Răsunetul”, repetând de zeci de ori versurile: “Murim mai bine în luptă cu glorie deplină/ Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost’ pământ”. Manifestațiile de entuziasm și simpatie și-au continuat șirul neîntrerupt până la Cluj... număr mare de bărbați și femei așteptau înfiorați sosirea memorandiștilor, cu urarea pe buze: “să ajute Dumnezeu dreptății!”. Spre Cluj, supra-numit ad-hoc Golgota românească, se îndreptau nu numai acuzații, ci și o mare mulțime de români (...) În dimineața de 8 mai, ..., cei peste 30000 de români, organizează o grandioasă manifestație în parcul orașului, pe atunci grădina Banffy (...) Gazetarul Italian Roberto Fava, care a ținut să fixeze în pagini de “neîntrecută căldură sufletească și de o remarcabilă obiectivitate”, procesul Memorandului ..., mărturisirea: “Cine n-a văzut în acea dimineață mulțimea imensă, care însoțea de la hotel “Ungaria” la localul Tribunalului (Reduta), cu strigăte de “Să trăiască” pe membrii comitetului național, ... cine n-a văzut femeile îngenunchind și cerând de la Dumnezeu, cu mâinile împreunate, redarea patriei oprimate, nu știe ce înseamnă entuziasmul unui popor” (Roberto Fava, Ricordi rumeni)» Dezbaterile în procesul contra memorandiștilor inculpați s-au ținut în sala “Reduta” (azi Muzeul etnografic, str. Memorandului), fiind inculpați toți cei 25 de membri ai Comitetului central, exclusiv cei care muriseră între timp și anume Gavril Man și Ludovic Ciato; temeiul acușării a fost paragraful 173 din Codul penal (agitație contra legilor).

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<http://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2017-anul-tribunistilor-memorandisti-l-tribuna-interzisa-murim-mai-bine-in-lupta-cu-glorie-deplina-decat-sa-fim-sclavi-in-vechiul-nost-pamant-golgota-neamului-131079.html>

